Nya fridlysningsbestämmelser

[New regulations for protection of species by the law.]

MARKUS FORSLUND

Naturvårdsverket har fattat beslut om nya regler för fridlysning. Kärlväxter, mossor, lavar, svampar och alger, samt groddjur, kräldjur och de flesta ryggradslösa djur kan fridlysas enligt 8 kap. 1-2 §§ miljöbalken. Fridlysning kan användas om det finns risk för att en vilt levande växt- eller djurart kan komma att försvinna eller utsättas för plundring, eller om det krävs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden om skydd av växt- och djurarter.

Nya fridlysningsbestämmelser gäller från 1 januari 2000. De nya reglerna har anpassats efter rödlistan, internationella konventioner och krav på ett enhetligare system. I denna artikel redovisas bakgrunden till förändringarna, vad de nya reglerna går ut på med utgångspunkt från insekter samt vilka insekter som berörs.

Fridlysning av växter och djur har en lång tradition i Sverige. Sedan 1909, när den första naturvårdslagen trädde i kraft, har ett stort antal fridlysningsföreskrifter utfärdats främst på länsnivå av länsstyrelserna, men även mer lokala fridlysningar, på kommunnivå och på enskilda öar. Vid ett par tillfällen har Naturvårdsverket utnyttjat möjligheten att fridlysa arter på nationell nivå. Det skedde 1982 och 1985 då ett antal grod- och kräldjur fridlystes och 1992 då samtliga orkidéer fridlystes i hela landet. Fram till årsskiftet var ca 190 arter fridlysta.

Detta har med tiden lett till att kriterierna för vilka arter som var lämpliga att fridlysa och vilka föreskrifter som kom att gälla varierade mellan länen. Många gånger saknades logik i fridlysningarna. En art kunde vara fridlyst i två län men inte i det mellanliggande, trots att det även var befogat där. Sammantaget var de gamla fridlysningarna splittrade och svåröverskådliga och därmed svåra att följa respektive övervaka för allmänhet och myndigheter.

Det har funnits kritik mot fridlysningar med motiveringen att de ansetts vara ett otidsenligt naturvårdsinstrument. Att fridlysa en art är sällan en tillräcklig åtgärd för att bevara arten. Fridlysningen gäller bara allmänheten medan markägaren får göra vad han vill med platsen för en fridlyst art.

I Naturvårdsverkets Aktionsplan för biologisk mångfald (Naturvårdsverket 1995) ingick att en översyn av befintliga fridlysningsföreskrifter skulle genomföras. Även Sveriges inträde i Europeiska Unionen har aktualiserat frågan. EU:s Habitatdirektiv kräver att vissa arter, som är listade i direktivet, ska fridlysas i de medlemsländer där de förekommer. Dessutom ska det svenska regelverket harmoniseras med Unionens.

Syftet med översynen enligt aktionsplanen var att:

- Göra en bedömning av vilka fridlysningsföreskrifter som fortfarande är relevanta med avseende på arternas status och hotsituation.
- Redovisa vilka arter som är i behov av förbättrat skydd genom fridlysning.
- Uppfylla kraven i Bernkonventionen och Habitatdirektivet med avseende på skydd för de i dessa internationella överenskommelser listade växt- och djurarter som förekommer i Sverige.
- Få till stånd en mer konsekvent tillämpning av fridlysningar.
- Modernisera och standardisera de formuleringar som används i föreskrifter om fridlysning.
- Utreda om införandet av ett artskydd som även skyddar artens livsmiljö är möjligt.

De lagar och förordningar som nu reglerar fridlysning bygger på 8:e kapitlet, 1-2 § miljöbalken, och 1 a § artskyddsförordningen, men även Bern-

Miljöbalken

8 kap. Särskilda bestämmelser om skydd för djur- och växtarter

1 § Föreskrifter om förbud att inom landet eller del av landet döda, skada eller fånga vilt levande djur eller att ta bort eller skada sådana djurs ägg, rom eller bon får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Sådana föreskrifter får meddelas, om det finns risk för att en vilt levande djurart kan komma att försvinna eller utsättas för plundring eller om det krävs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden om skydd av en sådan art. Förbudet får dock inte gälla fall då ett sådant djur måste dödas, skadas eller fångas till försvar mot angrepp på person eller värdefull egendom.
Särskilda bestämmelser gäller om att döda eller fånga vilt levande djur av viss art, när åtgärden är att hänföra till jakt eller fiske.

2 § Föreskrifter om förbud att inom landet eller del av landet ta bort, skada eller ta frö eller andra delar från vilt levande växter får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Sådana föreskrifter får meddelas, om det finns risk för att en vilt levande växtart kan komma att försvinna eller utsättas för plundring eller om det krävs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden om skydd av en sådan art.

konventionen och Habitatdirektivet. Samma år som miljöbalken tillkom (1998), tillsatte Naturvårdsverket en arbetsgrupp för att genomföra den översyn av fridlysningsbestämmelserna som föreslagits redan 1995. Arbetsgruppen bestod av representanter från Naturvårdsverket, länsstyrelserna, ArtDatabanken och Världsnaturfonden (WWF). Arbetet utfördes i stort sett enligt direktiven från Aktionsplanen för biologisk mångfald. Översynen remitterades till 53 organisationer, myndigheter och institutioner, varav 36 har svarat. Majoriteten har tillstyrkt de olika förslagen. SEF tillhör en minoritet som framförallt ifrågasatt fridlysning av icke rödlistade arter (se faktaruta nästa sida). Den 3 november 1999 beslutade Naturvårdsverkets styrelse om de nya föreskrifterna för nationell fridlysning av arter och den 1 januari 2000 trädde den nya föreskrifterna för fridlysning i kraft.

*Citronfläckad kärrtrollslända (**Leucorrhinia pectoralis**). Foto: Åke Sandhall.*

*Large White-faced Darter (**Leucorrhinia pectoralis**).*

*Mnemosynefjäril (**Parnassius mnemosyne**). Foto: Rune Axelsson.*

*Clouded Apollo (**Parnassius mnemosyne**).*

Fridlysta arter

Översynen av fridlysningen har resulterat i att 300 arter fridlysts över hela landet. De fridlysta arterna fördelar sig enligt följande: 45 orkidéer, 186 andra kärlväxter, 11 mossor, 8 lavar, 5 svampar, 20 grod- och kräldjursarter (varav en underart) och 25 ryggradslösa djur.

De föreslagna arterna utgörs av:

- 138 akut hotade eller sårbara arter som kan komma att skadas allvarligt av enstaka insamlingar.
- 31 arter som av andra skäl bör fridlysas, till exempel för att de inte är hotade men utsatta för insamling eller dödande, alternativt kan de förväxlas med fridlysta arter.

Brun gräsfjäril (***Coenonympha hero***). *Foto: Sven-Åke Berglind.*

Scarce Heath (***Coenonympha hero***).

Ekoxe (***Lucanus cervus***). *Foto: Åke Sandhall.*

Stag Beetle (***Lucanus cervus***).

Artskyddsförordningen

Fridlysning

1 a § Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om förbud enligt 8 kap. 1 eller 2 § miljöbalken för hela landet. Länsstyrelsen får meddela föreskrifter för länet eller delar av länet. En myndighet som har meddelat sådana föreskrifter får i särskilda fall medge dispens från förbudet, om det inte finns något annat tillfredsställande alternativ och den berörda populationens fortbestånd inte påverkas negativt av dispensen. Länsstyrelsen får dessutom i särskilda fall på samma villkor medge dispens inom sitt län från förbud som Naturvårdsverket meddelat.

Ett förbud enligt 8 kap. 1 eller 2 § miljöbalken får, med beaktande av vad som sägs i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, senast ändrat genom rådets direktiv 97/62/EG3, inte hindra att marken utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt, om inte annat föreskrivs när förbudet meddelas. Har en sådan föreskrift inte meddelats, skall förbudet kungöras på det sätt som är föreskrivet för författningar i allmänhet. Om ett förbud hindrar att marken utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt, skall 24 och 27 §§ förordningen (1998:1252) områdesskydd enligt miljöbalken m.m. tillämpas. Om förbudet meddelas av länsstyrelsen, skall Naturvårdsverket och skogsvårdsstyrelsen underrättas. Om förbudet meddelas av Naturvårdsverket, skall Skogsstyrelsen underrättas. Förordning (1999:1190).

- Samtliga orkidéarter (cirka 45 arter, är fridlysta sedan 1992).
- Samtliga grod- och kräldjursarter (19 arter samt en underart, 12 av dessa är fridlysta sedan tidigare).
- 66 arter som Sverige skall fridlysa bland annat för att uppfylla åtaganden i internationella överenskommelser (Bernkonventionen och Habitatdirektivet, samt är upptagna på IUCN:s globala rödlista över växter).

Av de föreslagna arterna är 131 (44 %) fridlysta sedan tidigare, varav 55 nationellt och 76 på länsnivå. De tidigare fridlysta arterna utgörs av 45 orkidéarter, 62 andra kärlväxtarter, 2 lavarter, 1 svampart, 12 grod- och kräldjursarter samt 9 arter ryggradslösa djur.

De nya fridlysningsreglerna

För att få en enhetlig och konsekvent användning av fridlysningsinstrumentet bör arter som ska bli föremål för fridlysning uppfylla vissa krav. Bland annat bör en art vara fridlyst inom hela sitt svenska utbredningsområde, detta för att den som bryter mot fridlysningen inte ska kunna hävda att arten var insamlad inom ett län där det var tillåtet.

Att fridlysa arter inom enskilda län bör endast användas då nationell fridlysning inte är lämpligt. Det kan till exempel vara olämpligt att frid-

lysa en art i hela landet när den är så sällsynt att den hotas av insamling i en del av Sverige men är vanlig i en annan del. Fridlysning av arter inom delar av län ska undvikas och endast användas i undantagsfall.

Fridlysningen av en art innebär även att förekommande underarter, varieteter och former är fridlysta, samt hybrider där båda föräldraarterna är fridlysta.

Vid nationella fridlysningar skall Naturvårdsverket inhämta synpunkter från ArtDatabanken och länsstyrelserna. Det omvända bör gälla när en länsstyrelse planerar en fridlysning. När länsstyrelserna beslutar om fridlysning bör samma kriterier och beslutsformuleringar tillämpas som vid nationella fridlysningar, men utifrån ett regionalt perspektiv. En helhetssyn över artens status i hela dess utbredningsområde bör alltid vägas in.

Nya kriterier för fridlysning av arter
(bygger på 8 kap. 1-2 §§ miljöbalken).
En art bör fridlysas om något eller flera av nedanstående kriterier är uppfyllda:

A. Arten är eller riskerar att bli hotad i hela eller delar av sitt utbredningsområde i Sverige. Hotet utgörs helt eller delvis av att arten är eller kan komma att bli utsatt för plockning, uppgrävning, dödande eller infångande på grund av sitt attraktiva utseende, sin nyttighet, sitt samlarvärde eller sitt kommersiella värde.
B. Arten är inte akut hotad eller sårbar (på svenska rödlistan), men utsatt för omfattande plockning, uppgrävning, dödande eller infångande, vilket medför att arten riskerar bli hårt decimerad lokalt.
C. Fridlysning av arten krävs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden i Habitat-

Utdrag ur SEF´s yttrande angående "Översyn av fridlysningsbestämmelser"

Syftet med en fridlysning är att förhindra insamling från naturen när detta utgör ett hot mot artens fortlevnad. SEF har inget att invända mot det synsättet även om vi anser att fridlysning är ett något föråldrat skyddsinstrument. Ett rimligt krav borde vara att ta fram åtgärdsprogram för aktuella fridlysningsarter och i dessa redovisa vilka hot som finns och vilka åtgärder som krävs för artens fortlevnad. Detta stämmer väl överens med tankegångarna i Bernkonventionens artikel 4 vilket vi förutsätter att NV beaktar. När det gäller de nu aktuella insekterna så hotas samtliga av biotopförstöring medan det är ytterst få av dem där hotet utgörs av insamling i Sverige. Undantag förekommer t ex de knäppare som fridlystes 1998 i Kalmar län. I det fallet hade SEF inga invändningar då beslutet var välgrundat och arterna hotades direkt av insamling. Det finns idag inga säkra exempel på insektsarter där utdöendet orsakats av insamling.

Det finns inte några faunaskyddsskäl till att misstänkliggöra eller misskreditera seriös entomologisk verksamhet. Allmänheten berörs knappast alls av fridlysningsbestämmelser av insekter eftersom man inte ägnar sig åt insektplockning på samma sätt som blomplockning.

Det stora hotet mot arter i den svenska insektfaunan är förstöring och förändring av deras livsmiljöer. Fridlysningsförslaget av arter innebär inget tvingande beträffande skydd av biotoper och habitat. De mjuka diskussionsmässiga förslag som Naturvårdsverket föreslår i sin remiss är alltför vaga och svaga för att kunna få någon effekt. Förslaget är därför ur entomologisk faunavårdssynpunkt synnerligen tandlöst. Fridlysning av arter kan vara motiverad och effektiv om den kopplas till krav på skydd av miljöer där dessa arter förekommer, men då måste det också finnas entomologer och entomologisk verksamhet som tillåts arbeta och som påvisar arternas förekomst. Ett samarbete mellan myndigheter och entomologer är en viktig förutsättning för att förbättra situationen för många rödlistade insektsarter. Utan amatörentomologernas kunskap om insekterna och deras utbredning blir det svårt att vidta rätt åtgärder.

Skulle fridlysningarna genomföras innebär det ett stort ansvar för myndigheterna att följa dessa arters status och förbättra förutsättningarna så att de inte försvinner från den svenska faunan utan att någon vet om det.

direktivet och Bernkonventionen om skydd för arten.

D. Arten är föremål för viss insamling och svår att skilja från en ovanligare art som uppfyller något av kriterierna A-C. Det finns alltså risk för att den ovanligare arten förväxlas med den vanligare och därmed utsätts för insamling som ökar risken för negativ påverkan på arten. Detta kan i vissa fall motivera att en art som är utsatt för viss insamling, men inte är i direkt behov av fridlysning, fridlyses.

Föreskrifter om fridlysning

De mängder av formuleringar som tidigare förekommit har nu standardiserats till ett fåtal, varav två gäller för ryggradslösa djur. Föreskrifterna har utformats från miljöbalkens innehåll, samt efter vad som står skrivet i Habitatdirektivet och Bernkonventionen.

- Det är förbjudet att inom landet (länet) döda, skada, fånga eller på annat sätt insamla vilt levande exemplar av följande arter. Det är också förbjudet att ta bort eller skada dessa arters ägg, rom, larver eller bo.
- Det är förbjudet att inom landet (länet) döda, skada, fånga eller på annat sätt insamla vilt levande exemplar av följande arter för försäljning eller andra kommersiella ändamål. Det är också förbjudet att för kommersiella ändamål insamla dessa arters ägg, rom, larver eller bo.

Intressant att notera är Naturvårdsverkets tolkning av "vilt levande exemplar". De menar att lagtexten syftar på att skilja mellan vilda (vildlevande) och tama djur och inte mellan döda och levande. Således omfattas upphittade döda exemplar av fridlysningen. Även begreppen "ta bort" och "på annat sätt" i lagtexten stöder enligt Naturvårdsverket det resonemanget.

Dispenser från fridlysningsbestämmelserna

Den myndighet som meddelar beslut om fridlysning meddelar också beslut om dispenser (undantag). I artskyddsförordningens första paragraf framgår att länsstyrelserna även har befogenhet att medge om dispenser som gäller fridlysningsbeslut fattade av Naturvårdsverket. Ändringen har gjorts efter framställan från Naturvårdsverket, som motiverat detta med att: länsstyrelserna har bättre lokalkännedom, tidsvinst då Naturvårdsverket ändå alltid måste remittera ansökan till berörd länsstyrelse, samordningsvinst då ansökan ofta åtföljs av annan dispensansökan som hanteras av länsstyrelsen samt länsstyrelsernas långa erfarenhet av denna hantering. Detta kan tolkas som om Naturvårdsverket vill att Länsstyrelserna ska ta hand om dispenser även när det gäller fridlysningar som fattas på nationell nivå. Den som söker har dock alltid rätt att söka dispens hos den som meddelat beslutet.

Undantag får endast medges om särskilda skäl föreligger, om det inte finns något annat tillfredställande alternativ och den berörda populationens fortbestånd inte påverkas negativt. Dispenser medges i första hand för vetenskapliga ändamål, samt för återinplantering eller när det finns behov att dokumentera en art.

I de nya fridlysningsbestämmelserna finns två typer av dispenser, *särskilda och generella*.

Särskilda dispenser gäller i enskilda fall och främst för:

- Forskning och utbildning vars syfte är av intresse för naturvården.
- Insamling av material för senare utplantering för naturvårdsändamål.
- Insamling av exemplar som är av betydelse för dokumentering av arten.

Vid ansökan om insamling av fridlysta arter bör bland annat följande uppgifter tas med; syfte, ansvarig person, tidsplan, finansiering, antal individ som ska insamlas, lämpliga lokaler, markägares tillstånd. När tillstånd ges bör det klart framgå vad tillståndet innebär i mängd insamlat material, tidsrymd och geografisk begränsning. Även andra villkor kan anges. Krav på uppföljning och redovisning av resultatet till berörd länsstyrelse kommer normalt att ställas.

Generella dispenser från fridlysningen gäller till exempel pågående markanvändning som skogs- och jordbruk. Slåtter och bete som utgör pågående markanvändning och som sker i naturvårdande syfte är även normalt undantaget. Tid-

*Dårgräsfjäril (**Lopinga achine**). Foto: Krister Fredriksson.*

*Woodland Brown (**Lopinga achine**).*

*Läderbagge (**Osmoderma eremita**). Foto: Rune Axelsson.*

*Hermit beetle (**Osmoderma eremita**).*

*Apollofjäril (**Parnassius apollo**). Foto: Rune Axelsson.*

*Apollo (**Parnassius apollo**).*

punkten för bete och slåtter kan dock diskuteras i det enskilda fallet.

Generella dipenser ska tillämpas restriktivt. Vid fridlysning av svårbestämda arter kan man föreskriva om generellt undantag för insamlig av beläggexemplar av arten på nya lokaler.

När det gäller ryggradslösa djur finns det ett generellt undantag i de nya bestämmelserna.

- Utan hinder av ovanstående förbud (bilaga 1) får insamling av beläggexemplar som är av betydelse för dokumentering av arten ske för följande arter, om det inte finns något annat tillfredsställande alternativ och den berörda populationens fortbestånd inte påverkas negativt.

  Den som ansvarat för en insamling skall senast den 31 januari varje år redovisa till länsstyrelsen vilka arter som insamlats föregående år, antalet exemplar av dessa, var de insamlats, samt syftet med insamlingen. Fullständiga fynduppgifter för nya lokaler, samt uppgift om i vilken samling exemplaren förvaras, skall lämnas till ArtDatabanken vid Sveriges lantbruksuniversitet i Uppsala. Det insamlade materialet skall vara tillgängligt för forskning.

Ungefär en fjärdedel av de ryggradslösa djuren har fridlysts enbart på grund av ratificerade konventioner. De är så vanliga att de inte är upptagna på rödlistan. Dessa omfattas alla av ovanstående generella undantag. EU-kommissionen, Europarådet och Miljödepartementet har påtalat att Naturvårdsverket måste besluta om fridlys-

ning även för dessa arter. **Sveriges Entomologiska Förening anser att undantaget bör behandlas som om arten är fridlyst på kända förekomstlokaler men tillåten att samla på nyupptäckta platser.**

De nya nationella fridlysningarna kommer att leda till att många arter blir dubbelt fridlysta, både nationellt och på länsnivå. Detta kommer successivt att ändras genom att länsstyrelserna anmodas att upphäva de fridlysningar på länsnivå där det finns en övergripande nationell fridlysning. Detta kommer framöver att resultera i ett mindre antal regionala fridlysningar.

För att fridlysningsbeslut inte ska bli inaktuella bör de normalt omprövas efter en viss tid, t.ex. 5 år, eller tidigare om ny kunskap motiverar detta. Vid omprövningarna skall status, aktuell hotsituation, taxonomiska förändringar, namnändringar, förändringar i rödlistor, internationella direktiv och konventioner samt behov av fortsatt fridlysning ses över.

Inget skydd av livsmiljön

I samband med översynen av fridlysningsbestämmelserna skulle även möjligheterna att fridlysa arternas livsmiljö utredas. En sådan skyddsform skulle ge arter ett mycket starkare skydd än vad den nuvarande fridlysningen ger. Idag får man inte samla en fridlyst insekt, medan en slutavverkning helt kan utplåna artens livsmiljö. Frågan har diskuterats tidigare, men inte heller denna gång kom man någon vart med ett habitatskydd kopplat till fridlysningen. Naturvårdsverket har bedömt att det för närvarnade inte är lämpligt att införa nya skyddsformer för fridlysta arter. Främsta orsakerna till detta är det starka motståndet från markägarintressena och skogsnäringarna, samt en del juridiska svårigheter.

De möjligheter som finns idag för att skydda djur- och växtarters habitat är i första hand naturreservat, biotopskydd, djur- och växtskyddsområden. Även samrådsregeln i miljöbalkens 12 kap. 6 § i kombination med de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken kan vara tillämpliga. Åtgärder som inte är tillstånds- eller anmälningspliktiga skall om de kan komma att "väsentligen ändra livsmiljön" anmälas för samråd hos tillsynsmyndigheten. Vad detta konkret innebär måste avgöras från fall till fall beroende på rådande omständigheter och förutsättningar. Tillsynsmyndigheten kan meddela föreskrifter eller förbud som krävs för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön. Innebär det ett "avsevärt försvårande av pågående markanvändning" är markägaren ersättningsberättigad.

Litteratur

Naturvårdsverket 1995. Aktionsplan för Biologisk mångfald. Rapport 4463.

Naturvårdsverket 1999. Föreskrifter om fridlysning av vissa arter. Missiv 1999-10-18. Dnr 401-5040-98.

Summary

The new regulations for protection of species by the law in Sweden from January 1st 2000 is reviewed and commented. The new regulations are based on the Environmental Code (Miljöbalken), the Decree for Species Protection (Artskyddsförordningen), the Bern Convention (Bernkonventionen) and the The European Commission "Habitats" directive (Habitatdirektivet).

A total of 190 species are now protected by the law, among them 24 insect species (Appendix 1). For scientific purpose exceptions from the protection can be given by the Swedish Environmental Protection Agency (Naturvårdsverket) or by the County administrations (Länsstyrelserna).

According to the new regulations only the species are protected, not their habitats. In short this means that you are not allowed to collect the species, but you may still clearcut an area even if it is one of the last resorts for the species.

Markus Forslund
Postmästareg. 5
392 47 Kalmar

Bilaga 1
Insekter som är fridlysta enligt miljöbalken i hela landet. Naturvårdsverkets författningssamling (NFS 1999:7). Bokstäver inom parentes efter artnamnen anger:
RE (Försvunnen), CR (Akut hotad), EN (Starkt hotad), VU (Sårbar), NT (Missgynnad eller Livskraftig). Hotkategorier enligt rödlistan 2000.
B Bernkonventionen
H Habitatdirektivet
F Har tidigare varit fridlyst

Appendix 1
Insects protected by the law in Sweden from January 1st 2000.
RE (Regionally extinct), CR (Critically endangered), EN (Endangered), VU (Vulnerable), NT (Near threatened). Threat categories according to redlist 2000.
B Bern Convention
H International Habitat Directive
F Already protected

Fjärilar Lepidoptera

Apollofjäril (*Parnassius apollo*)	(NT, B, H)
Boknätfjäril (*Euphydryas (Hypodryas) maturna*)	(CR, B, H)
*Brun gräsfjäril (*Coenonympha hero*)	(NT, B, H)
Dårgräsfjäril (*Lopinga achine*)	(NT, B, H)
Mnemosynefjäril (*Parnassius mnemosyne*)	(EN, B, H, F)
Svartfläckig blåvinge (*Maculinea arion*)	(VU, B, H)
Ärenprisnätfjäril (*Euphydryas aurinia*)	(VU, B)

Skalbaggar Coleoptera

Bokskogslöpare (*Carabus intricatus*)	(VU, F)
*Bred gulbrämad dykare (*Dytiscus latissimus*)	(B, H)
*Bred paljettdykare (*Graphoderus bilineatus*)	(B, H)
Cinnoberbagge (*Cucujus cinnaberinus*)	(EN, B, H, F)
Ekfjällknäppare (*Lacon querceus*)	(CR, F)
Ekhjärtknäppare (*Cardiophorus gramineus*)	(RE, F)
Ekoxe (*Lucanus cervus*)	(VU, B)
Eksavknäppare (*Brachygonus (Reitterelater) dubius*)	(CR, F)
Läderbagge (*Osmoderma eremita*)	(VU, B, H-prioriterad)
Skimlig fjällknäppare (*Lacon lepidopterus*)	(RE, F)
Stor ekbock (*Cerambyx cerdo*)	(CR, B, H, F)

Trollsländor Odonata

*Citronfläckad kärrtrollslända (*Leucorrhina pectoralis*)	(B, H)
Grön flodtrollslända (*Ophiogomphus cecilia*)	(B, H)
*Grön mosaiktrollslända (*Aeshna viridis*)	(B, H)
**Leucorrhina albifrons*	(B, H)
**Leucorrhina caudalis*	(B, H)

Steklar Hymenoptera

Hårig dolkstekel (*Scolia hirta*)	(VU, F)

För de arter som är markerade med asterisk (*) gäller undantag från fridlysningsreglerna.
An asterisk (*) indicates that there are exceptions from the regulations for the species.